

MEDZINÁRODNÁ KOMISIA
SLOVANSKÉHO FOLKLÓRU
PRI MEDZINÁRODNOM KOMITÉTE SLAVISTOV

SLAVISTICKÁ
FOLKLORISTIKA

I N F O R M A Č N Ý
B U L L E T I N

2 0 0 3

1 - 2

Ústav etnológie SAV
Slovenský komitét
slavistov

MEDZINÁRODNÁ KOMISIA
SLOVANSKÉHO FOLKLÓRU
PRI MEDZINÁRODNOM KOMITÉTE SLAVISTOV

**SLAVISTICKÁ
FOLKLORISTIKA**

INFORMAČNÝ
BULLETIN

1 – 2 ■ 2003

Ústav etnológie SAV
Slovenský komitét slavistov

Redakčná rada: PhDr. Viera Gašparíková, DrSc.,
PhDr. Hana Hlôšková, CSc.
PhDr. Gabriela Kiliánová, CSc.,
PhDr. Jana Pospíšilová
Mgr. Katarína Žeňuchová

Adresa redakcie: Ústav etnológie SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava

E-mail: anna.hloskova@savba.sk
katarina.zenuchova@savba.sk

Do čísla prispeli:

V. Frolcová, Česko	(vf)
V. Gašparíková, Slovensko	(vg)
H. Hlôšková, Slovensko	(hh)
T. Jakimenko, Bielorusko	(tja)
K. Lach, Poľsko	(kl)
L. Marks, Chorvátsko	(lm)
Z. Mozejko, Bielorusko	(zm)
A. Navrátilová, Česko	(an)
D. Świtała-Trybek, Poľsko	(dst)
A. Zobačová, Česko	(az)
P. Žeňuch, Slovensko	(pž)
K. Žeňuchová, Slovensko	(kž)

13. MEDZINÁRODNÝ KONGRES SLAVISTOV V LUBLJANE

V dňoch 15. – 21. augusta 2003 sa pod záštitou vlády, Ministerstva školstva a iných popredných inštitúcií Slovinska uskutočnil v poradí už 13. Medzinárodný slavistický kongres v Lubljane. Organizátorom podujatia bol ako v predchádzajúcich rokoch Medzinárodný komitét slavistov a tentoraz aj Slovinský slavistický komitét. Ako sa ukazuje, účasť popredných slavistických bádateľov, ale aj mladých vedeckých adeptov, sa na tomto významnom podujatí v posledných rokoch značne obmedzuje, a to nielen z kapacitných, ale aj finančných dôvodov.

Po stránke organizačnej rokovanie zjazdu prebiehalo poväčšine tak ako v minulých rokoch: začínalo plenárnym zasadnutím všetkých účastníkov, pokračovalo prednáškami v sekciách, potom v tematických blokoch a pri okrúhlych stoloch a medzi rokovaniami boli zaradené zasadnutia medzinárodných komisií, ktorých je v súčasnosti 29.

Tematika zjazdu sa ako obyčajne viazala na spoločenskovedné disciplíny a tentoraz bola folkloristika pričlenená do 2. skupín, za históriou literatúry a kulturológiu. Už v čase príprav boli nastolené nasledovné témy, do ktorých bolo možné svoj príspevok vopred prihlásiť:

1. Folklórny text v kultúrnom kontexte
2. Texty súčasného slovanského folklóru
3. Chápanie tradície v histórii literatúry a vo folkloristike
4. Vzťahy medzi ústnymi a písomnými formami literatúry (s dôrazom na zmeny hraníc medzi nimi)
5. Súčasné tendencie v histórii literatúry a vo folkloristike.

Treba ešte dodať, že z 20. tematických blokov bol jeden venovaný folkloristike – *Folklór a folkloristika na prelome milénia*.

Napriek tomu, že tematika zjazdu bola pevne stanovená, nie vždy bolo možné zaradiť príslušný príspevok do jedného tematického okruhu. Jednoznačne boli v prevahe referáty patriace do 1. a 3. okruhu, i keď niektoré oscillovali ešte medzi inými. Z týchto dôvodov sa pridržame chronologického poradia a uvádzame ich v takom poradí ako odzneli.

Prednášky z folkloristiky boli sústredené najmä do sekcie 2.5. Hneď po otvorení kongresu dňa 15. augusta 2003 popoludní odzneli v tejto sekcii referáty: *Slovanský folklór – jeden modernistický prejav* (Jordanka Cholevič, Bulharsko), *Folklórna lyrika a epika: chronotopy vo folklórnom texte. Metodické poznámky na slovanskom materiále* (Ichiro Ito, Japonsko), „*Wirkungsgeschichte*“ *srbskej ústnej tradície* (Persida Lazarovič, Taliansko), „*Folklórna biblia*“: *K problematike vzájomného pôsobenia ústnej a písanej tradície – na materiále východoslovanských etiologických legiend* (Ol'ga V. Belova, Rus-

ko), *Folklórno-poetická téma ako faktor zachovania kultúrnej tradície regiónu* (Taťjana B. Dianova, Rusko).

Dňa 16. augusta 2003 popoludní sa realizovali štyri referáty: *Slovenské duchovné verše v kontexte vzájomného vplyvu kultúr európskych národov* (Alexander Narazaň, Bielorusko), *Uctievanie predkov v duchovnej kultúre Slovanov* (Voľga Šaraja, Bielorusko), *Folklórne žánre (rozprávka, legenda, povesť) vo vzťahu k sémantike obradu* (Krzysztof Wraclawski, Poľsko), *Bieloruský folklór a problém romantického hrdinu (rusalky) v tvorbe A. Miczkiewicza, A. Puškina, T. Ševčenka* (Svietlana Mucienka, Bielorusko).

Utorok 19. augusta bol na prezentáciu folkloristických príspevkov najbohatší, rokovalo sa pred- i popoludní. Dopoludnie bolo venované nasledovným prednáškam: *Vzťah básnika v polovici 20. storočia k folklóru – V. Pap, B. Koneski, V. Petrov* (Slobadan Ž. Marković, Srbsko), *Poézia zariekaní a zaklínaní v ústnych a písaných tradíciách východných a južných Slovanov* (Andrej L. Toporkov, Rusko), *„Nižšia mytológia,“ Slovanov: Študovať súpis personáží alebo sústavu démonologických motívov?* (Ľudmila N. Vinogradova, Rusko), *Svätý Feodor Tiron v písanej a ústnej tradícii a v ikonografii Slovanov* (Valentina A. Bachtina, Rusko) a *Dynamika konštantného výrazu ukrajinského a balkánsko-slovanského pohrebného spevu - od folklórnej improvizácie do písaného textu* (Oksana Mikitenka, Ukrajina). Na popoludňajšie hodiny boli zaradené referáty: *Symbolika vlka v ľudovej tradícii západného Balkánu – texty, povery a obradová prax* (Pieter Plas, Belgicko), ďalej *Slovanské tradície o zabíjaní starcov v kontexte kultúry* (Ľubinko Radenković, Srbsko a Čierna Hora), *Humoristická rozprávka v kontexte slovenskej a európskej kultúry* (Viera Gašparíková, Slovensko), *Informačné systémy pri štúdiu slovanských zariekaní* (Vladimír Klaus, Rusko), *Etnopoetické konštanty vo folklóre – úrovne, izoglosy, „multimediálne formy“ – na slovanском a neslovanskom materiále* (Viktor M. Gacak, Rusko) a *Poetika komična v malých lyrických žánroch Slovanov* (Alla V. Kulagina, Rusko).

V stredu 20. augusta 2003 sa konalo zasadnutie folkloristickej sekcie už len predpoludním s referátmi: *Teória intertextuálnosti a jej využitie pri folkloristických štúdiách* (Marjetka Gelež Kaučič, Slovinsko), *Zmena stereotypov v súčasnej folkloristike krajín Strednej a Východnej Európy* (L. Vachnina – L. Mušketik, Ukrajina), *Historické zväzky novgorodských a baltských Slovanov v Európe* (Sergej N. Azbelev, Rusko), *Etymologické pramene zákonitostí umeleckého myslenia v slovanskom folklóre* (Iher Yudkin-Ripun, Ukrajina), *Od ľudovej balady ku „krutej romanci* (Robert A. Rahstein, USA), *Prípad P. van Geetzea a J. Runeberga – Preklad folklórneho textu* (Sonja Miladinović, Švédsko). Pokiaľ by údaje v referátoch, ktoré na kongrese odzneli, výnimočne neboli presné – napr. že prihlásený príspevok ako bol uvedený v programe

neodznal, vopred sa ospravedľňujeme, nakoľko nebolo možné zúčastniť sa v rovnakom čase na všetkých sekciách a mohli sme sa pridržiavať iba oznámení na informačnej tabuli. Týmto podrobnejšími údajmi o prednášajúcich a referátoch chceme čo najviac priblížiť priebeh slavistického zjazdu najmä tým, ktorí sa na ňom z rôznych dôvodov nemohli zúčastniť.

Každý rokovací deň prebiehali v popoludňajších hodinách vždy od 15,00 – 18,00 hod. tematické bloky. Folkloristickému bloku zaradenému pod č. 18, ktorý prihlásila a organizačne pripravila Z Profantová (Slovensko) s názvom *Folk-lór a folkloristika na prelome milénia* bola vyhradená streda 20. augusta. V bloku sa venovala pozornosť týmto príspevkom: *Slovanský folklór a folkloristika a internet* (Dejan Ajdačić, Srbsko a Čierna Hora), *Folkloristika a etnolingvistika – Na príklade situácie v Poľsku* (Jerzy Bartmiński, Poľsko), *Slavistická folkloristika na rázcestí* (Zuzana Profantová, Slovensko) a *Slavistická folkloristika* (Marija Stanonik, Slovinsko). Keďže organizátorka tematického bloku sa z vážnych dôvodov nemohla na kongrese zúčastniť, po dohode s Medzinárodným komitétom slavistov ho viedla spolu s diskusiou a zároveň predniesla jej referát V. Gašpariková. O aktuálnosti témy nasvedčovala obsiahla diskusia, a to nielen zo strany folkloristických bádateľov, ale aj zo strany vedcov iných vedných disciplínach.

Pokiaľ by sme mali po krátkom časovom odstupe hodnotiť vystúpenie slavisticky orientovaných folkloristických odborníkov z celého sveta, možno vo všeobecnosti povedať, že sa tak, ako v minulosti, dotýkali všetkých aktuálnych problémov, že prednášky boli pripravené na vysokej profesionálnej úrovni, čo nasvedčovala aj bohatá a dobre fundovaná diskusia k predneseným témam. Napriek tomu, že diskusii bolo venované v programe pomerne málo času, vždy po 2-3 referátoch ku každému iba niekoľko minút, diskutovalo sa podstatne viac, a to na úkor mnohých neprítomných referentov zaradených v programe. Podľa programu malo na kongrese odznieť 48 folkloristických príspevkov, v konečnom dôsledku bol však ich počet oveľa menší – celkovo 30. Na predchádzajúcich kongresoch v Bratislave 1993 a v Krakove 1998 ich bolo podstatne viac; v Bratislave odznelo vo folkloristickej sekcii 60 prednášok bádateľov zo 16 krajín, v Krakove 51 zo 17 krajín. Mnohí odborníci odhlásili svoju účasť už pred zostavením kongresového programu, a preto doň ani zaradení neboli. Napriek menšej účasti folkloristických bádateľov (chýbali napr. slavisti z Bulharska, Česka, Slovenska i Poľska) nechýbala celkovej kongresovej atmosfére dobrá nálada, ku ktorej prispelo aj slnečné počasie a účasť z radov mladých slavistov preberajúcich žezla po viacerých slavistických osobnostiach, ktoré dlhé roky v slavistickej folkloristike pracovali, zastávali popredné posty v tejto medzinárodnej organizácii a zúčastňovali sa pravidelne na slavistických kongresoch poriadaných od Moskvy (1958) alebo od Sofie (1963).

Dňa 16. augusta vo večerných hodinách sa konalo plenárne zasadnutie Medzinárodnej komisie slovanského folklóru. Po správe V. Gašparíkovej a činnosti komisie za roky 1998–2003 sa za spolupráce K. Wrocławského uskutočnili voľby do predsedníctva výboru: Pre budúce obdobie za predsedu bol zvolený L. Radenković (Beograd), za podpredsedov Z. Profantová (Bratislava) a T. Vražinovski (Skopje). Sekretariát komisie ostáva ako po minulé roky v Bratislave, za sekretárku bola opäť zvolená H. Hlôšková. Informačný bulletin *Slavistická folkloristika* ako orgán MKSF bude vychádzať v Bratislave v spolupráci Ústavu etnológie SAV a Slovenského komitétu slavistov. Na zasadnutí komisie bol novo konštituovaný výbor, v ktorom je zastúpený predstaviteľ z každej slovanskej krajiny a Japonska, boli menovaní noví čestní členovia a noví členovia komisie najmä z radov mladých bádateľov. Po skončení vlastného zasadnutia komisie na návrh J. Bartmiňského bola založená ďalšia komisia pod názvom Etnolingvistická komisia pri MKS, ktorú budú viesť J. Bartmiňski (Lublin) a S. Tolstaja (Moskva).

Redakcia informačného bulletinu *Slavistická folkloristika* sa postala o to, aby sa do rúk účastníkov – folkloristov dostali ročníky 2001-2002, ako aj celková bibliografia príspevkov v Slavistickej folkloristike za roky 1889-2001, ktorú zostavila V. Gašparíková. O výberovú bibliografiu slavistickej folkloristickej produkcie za roky 1998-2003 sa postaral K. Wrocławski za spolupráce odborníkov zo slovanských krajín.

Vo štvrtok 21. augusta 2003 sa konalo záverečné plenárne zasadnutie kongresu, na ktorom boli zhodnotené výsledky rokovaní a ako poďakovanie za prácu v komisiách boli niektorým kolektívom a jednotlivcom slávnostne udeľené *Medzinárodným komitétom slavistov* diplomy s dôrazom, že vedecká a organizačná práca znamenala významný vklad do rozvoja slavistiky. Takýto diplom bol udelený medzi prvými Medzinárodnej komisii slovanského folklóru pod vedením V. Gašparíkovej – je to však poďakovanie predovšetkým kolektívu sústrednému okolo informačného bulletinu *Slavistická folkloristika* a dvom akademickým ústavom: Ústavu etnológie SAV v Bratislave, Etnologickému ústavu ČAV v Brne a Slovenskému komitétu slavistov v Bratislave. Na záverečnom plenárnom zasadnutí predstavitelia Medzinárodného komitétu slavistov zároveň oznámili, že budúci 14. Medzinárodný kongres slavistov sa bude konať v Macedónsku (Skopje – Ochrid) v roku 2008.

A na záver už len pár slov: K výbornej kongresovej atmosfére prispelo odborné posedenie za okrúhlym stolom a bádateľmi hostiteľskej krajiny v Inštitute za slovensko narodopisje SAZU a priateľské stretnutia folkloristov – slavistov pri významných pamätníkoch osobností i významných inštitúcií mesta Ľubľany s poprednou bádateľkou Marijou Stanonik, ale aj pri večeri s typickým slovinským jedlom.

Napriek obavám z malej účasti slavistických bádateľov 13. Medzinárodný kongres slavistov z hľadiska folkloristiky splnil svoje poslanie. Možno privítať, že sa na kongrese zúčastnili najmä mladí folkloristickí bádatelia, ktorí svojou aktívnou prácou plne nadviažu na doterajšie výsledky slavistického štúdia v oblasti folkloristiky a budú ho ďalej rozvíjať nielen v prospech kultúry a vedy vlastného národa, ale aj medzinárodnej spolupráce.

Viera Gašpariková, Slovensko

PROGRAM ČINNOSTI MEDZINÁRODNEJ KOMISIE SLOVANSKÉHO FOLKLÓRU PRI MKS NA ROKY 2003 - 2008

Program Komisie za folklor za sada obuhvata samo dva zadatka:

1. Izrada bio-bibliografije zhivih slovenskih folklorista i njihovo postavljanje na internet,

2. Konferencija u Beogradu 2005. godine sa preliminarom temom: *Slovenska folkloristika na razmedji dva milenijuma - dosadashnji rezultati i dalje perspektive razvoja*. Uskoro cu imati mishljenje predstavnika vecine slovenskih naroda o ovim akcijama. Mi smo napravili predlog sheme kako treba da se pripreme bio-bibliografije. Ima predloga da se pre odrzhavanja konferencije u Beogradu pripremi zbornik radova, a da se na konferenciji vodi rasprava.

Ljubinko Radenković - predsedu

**MEDZINÁRODNÁ KOMISIA SLOVANSKÉHO FOLKLÓRU
PRI MEDZINÁRODNOM KOMITÉTE SLAVISTOV**

Predsedníctvo

RADENKOVIĆ Ljubinko, Prof., Dr., Beograd (Srbsko a Čierna Hora) – *predseda*
PROFANTOVÁ Zuzana, Mgr., CSc., Bratislava (Slovensko) – *podpredsedníčka*
VRAŽINOVSKI, Tanas, Dr., Skopje (Macedónsko) – *podpredseda*
HLÔŠKOVÁ Hana, PhDr., CSc., Bratislava (Slovensko) – *tajomníčka*

Výbor (širšie predsedníctvo)

ITO Ičiro, Prof., Tokyo (Japonsko)
KLAUS Vladimír, L., Dr., Moskva (Rusko)
MARKS Liljana, Dr., Zagreb (Chorvátsko)
MICHAJLOVA Katja, Doc., Sofia (Bulharsko)
MOROZOV Alexander V., Minsk (Bielorusko)
POSPÍŠILOVÁ Jana, PhDr., Brno (Česko)
STANONIK Marija, Doc., PhDr. Ljubljana (Slovinsko)
VACHNINA Larisa, Dr., Kyjev (Ukrajina)
WROCLAWSKI Krzysztof, Prof., Warszawa (Poľsko)

Čestní členovia

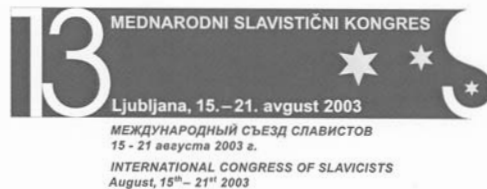
BENEŠ Bohuslav, Prof., DrSc., Brno (Česko)
BOŠKOVIČ-STULLI Maja, DrSc., Zagreb (Chorvátsko)
GAŠPARÍKOVÁ Viera, PhDr., DrSc., Bratislava (Slovensko)
JUZVENKO Viktoria, DrSc., Kyjev (Ukrajina)
KABAŠNIKAU Konstancin P., DrSc., Minsk (Bielorusko)
MATIČETOV Milko, DrSc., Ljubljana (Slovinsko)
SIMONIDES Dorota, Prof., Opole (Poľsko)
STOJKOVA Stefana, DrSc., Sofia (Bulharsko)

Členovia komisie

ANIKIN Vladimír, P., Prof., Moskva (Rusko)
AZBELEV Sergej, N., Prof., Sankt Peterburg (Rusko)
BACHTINA Valentina, DrSc., Moskva (Rusko)

BANNAI Tokuaki, DrSc., Tokio (Japonsko)
BARTMIŃSKI Jerzy, Prof., Lublin (Poľsko)
BARTOŠEVIČ Galina, Dr., Minsk (Bielorusko)
BENOVSKA-SUBKOVA Milena, Dr., Sofia (Bulharsko)
BOTICA, Stipe, Dr. Zagreb (Chorvátsko)
BOVAN Vladimir, Prof., Obrenovac (Srbsko a Čierna Hora)
BRICYNA Olesja J., DrSc., Kyjev (Ukrajina)
BRZOZOWSKA-KRAJKA Anna, Prof., Lublin (Poľsko)
BURLASOVÁ Soňa, PhDr., DrSc., Bratislava (Slovensko)
BUTUROVIČ Desana, Dr., Sarajevo (Bosna – Hercegovina)
CZAJKA Henryka, Prof., Warszawa (Poľsko)
CVETKOVA Marieta, Dr., Sofia (Bulharsko)
ČAPLOVIČOVÁ Daniela, Mgr., Bratislava (Slovensko)
ČISTOV Kiril V., Prof., DrSc., Sankt Peterburg (Rusko)
DITTMAR Jürgen, Freiburg a. Br. (Nemecko)
DIVIČANOVÁ Anna, Prof., Budapešť (Maďarsko)
FEDOSIK Anatolij S., DrSc., Minsk (Bielorusko)
FROLCOVÁ Viera, PhDr., Brno (Česko)
GACAK Viktor M., DrSc., Moskva (Rusko)
GAJDAJ Michailo M., DrSc., Kyjev (Ukrajina)
GRYCA Sofia J., Dr., Kyjev (Ukrajina)
HERNAS Czesław, Prof., Wrocław (Poľsko)
HOSE Suzanne, Dr., Bautzen (Nemecko)
CHOLEVIČ J., Dr., Sofia (Bulharsko)
IVANOVA Radost, Sofia (Bulharsko)
KILIÁNOVÁ Gabriela, PhDr., CSc., Bratislava (Slovensko)
KILIBARDA Novak, Prof., Nikšić (Srbsko a Čierna Hora)
KIRDAN Boris P., DrSc., Moskva (Rusko)
KLAGGE Ingetraut, Dr., Rostock (Nemecko)
KOWALSKI Piotr, Prof. Kraków (Poľsko)
KÖHLER-ZÜLCH Ines, Dr., Göttingen (Nemecko)
KREKOVIČOVÁ Eva, PhDr., DrSc., Bratislava (Slovensko)
KRIZA Ildikó, Dr., CSc., Budapešť (Maďarsko)
KRUPA Andrej, Dr., CSc., Békéscsaba (Maďarsko)
KULIGINA Alla V., Doc., CSc., Moskva (Rusko)
KÜLLÖS Imola, Prof., Budapešť (Maďarsko)
LAFAZANOVSKI Ermis, Dr., Skopje (Macedónsko)
LEŠČÁK Milan, Prof., Bratislava (Slovensko)
LOZICA Ivan, Dr., Zagreb (Chorvátsko)
LIU Kujli, Dr., Jian Guo Men Nei da Jie Beijing (Čína)

MEDWIDSKY Bohdan, Prof., Edmonton (Kanada)
MICEVA Evgenia, Dr., Sofia (Bulharsko)
MILOŠEVIĆ Nada, Dr., Beograd (Srbsko a Čierna Hora)
MIKITENKO Oksana, Kyjev (Ukrajina)
MINIĆ Vuk, Dr., Tivat (Srbsko a Čierna Hora)
MYŠANYČ Stepan, Úrof., DrSc., Doneck (Ukrajina)
MOŽEJKO Zinaida Ja., DrSc., Minsk (Bielorusko)
MUŠINKA Mikuláš, Prof., Prešov (Slovensko)
NEKRYLOVA Anna F., Dr., Sankt Peterburg (Rusko)
PALAVESTRA Vlajko, Sarajevo (Bosna – Hercegovina)
PAŠČENKO Jevgenij, Kyjev (Ukrajina)
PENČEV Vladimír, Doc., Sofia (Bulharsko)
PEŠIĆ Radmila, Prof., Beograd (Srbsko a Čierna Hora)
PIKO Martina, Mag., Celovec/Klagenfurt (Rakúsko)
POSPIECH Jerzy, Prof., Opole (Poľsko)
POVRZANOVIĆ Maja, Dr., Zagreb (Chorvátsko)
RISTOVSKI Blaže, Dr., Skopje (Macedónsko)
ROSIANU Nikolae, Dr., Bukurešť (Rumunsko)
SMIRNOV Jurij I., DrSc., Moskva (Rusko)
SMOLIŇSKA Teresa, Prof., Opole (Poľsko)
STIEF Karl, Prof., Hellerup (Dánsko)
SULIMA Roch, Prof., Warszawa (Poľsko)
ŠRÁMKOVÁ Marta, PhDr., Brno (Česko)
ŠUMADA Natalija S., DrSc., Kyjev (Ukrajina)
TERSEGLAV Marko, Dr., Ljubljana (Slovinsko)
TOLSTAJA Svetlana M., DrSc., Moskva (Rusko)
TONCROVÁ Marta, PhDr., Brno (Česko)
TOPORKOV Andrej L., Dr., Moskva (Rusko)
UTHER Hans-Jörg, Prof., Göttingen (Nemecko)
VANOVIČOVÁ Zora, PhDr., Bratislava (Slovensko)
VINOGRADOVA Ljudmila N., Moskva (Rusko)
VOIGT Vilmos, Prof., Budapešť (Maďarsko)
WARNER Elizabeth A., Prof., North Humberside (Veľká Británia)
ŽEŇUCHOVÁ Katarína, Mgr., Bratislava (Slovensko)

MEDNARODNI SLAVISTIČNI KOMITE

Pan / Pani Przewodniczący
Komisji Afiliowanej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów

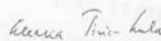
Viera Gašparíková

Medzinárodná komisie slovanského folklóru

W imieniu Międzynarodowego Komitetu Sławistów bardzo serdecznie dziękujemy Panu/ Pani za ofiarny trud włożony w kierowanie pracami Komisji w latach 1998-2003. Za Waszym pośrednictwem składamy również podziękowania wszystkim Członkom Komisji. Działalność badawcza i organizacyjna Komisji stanowiła ważki wkład w rozwój slawistyki.

Z wyrazami szacunku oraz życzeniami wszelkiej pomyślności,

Koordynator Komisji
Prof. dr Stanisław Gajda

Predsednica Mednarodnega slavističnega komiteja
prof. dr. Alenka Šivic-Dular

Lublana-Opole, 2003-08-15

Prezentácia knihy
Geroj ili zbojnik/heroes of bandits
 (Bratislava 19. júna 2003)

Dňa 19. júna 2003 sa v Kultúrnom inštitúte Maďarskej republiky so spoluorganizáciou Ústavu etnológie SAV konala slávnostná prezentácia publikácie *Geroj ili zbojnik/Heroes of bandits*. Na edičnom sprístupnení syntézy zbojníckeho folklóru slovenského, ukrajinského, poľského, maďarského a moldavského, vydanéj Európskym folklórnym inštitútom a Mihályom Hoppálom v ruskom jazyku, má prioritnú zásluhu slovenská folkloristika reprezentovaná PhDr. Vierou Gašparíkovou, DrSc. Na prezentácii, kde boli okrem záujemcov prítomní najmä zástupcovia medzinárodného kolektívu autorov: okrem Viery Gašparíkovej (Ústav etnológie SAV, Bratislava) Imola Küllös, Piroška Szabó, Mihály Hoppál (Európsky folklórny inštitút, Maďarsko), Teresa Smolińska (Uniwersytet Opolski, Poľsko). Z vážnych dôvodov sa nezúčastnil B. Beneš (Česká republika), príhovor ktorého však prečítal A. B. Mann. Po úvodnom slove riaditeľky ÚEt SAV G. Kiliánovej hlavná koordinátorka projektu medzinárodnej syntézy zbojníckeho folklóru Medzinárodnej komisie pre výskum ľudovej kultúry Karpát (a Balkánu) V. Gašparíková osvetlila okolnosti prác na tomto diele, obohatila ich spomienkami na spoluprácu a spolupracovníkov, najmä na tých, ktorí sa v dôsledku nepriaznivých podmienok pre vydanie knihy výsledku svojej práce nedožili (B.N. Putilov). Svojimi spomienkami a mnohými zaujímavými novými pohľadmi na problematiku folklórneho hrdinu-rebela sa pripojili aj ostatní účastníci z autorského kolektívu s vyjadrením vďaky koordinátorky a maďarským kolegom, ktorým sa podarilo dielo úspešne vydať.

(zV)

Česko-slovenský folkloristický seminár
 (Topoľčianky 13. - 14. november 2003)

V roku 2003 sme si pripomenuli nedožitú 85. výročie narodenia významnej slovenskej folkloristky PhDr. Márie Kosovej, CSc. (1918 –1985). Pri tejto príležitosti zorganizoval Ústav etnológie SAV v Bratislave v spolupráci s Etnologickým ústavom AV ČR v Brne vedecký seminár. XIII. Folkloristický seminár sa konal v dňoch 13.- 14. novembra 2003 v Topoľčiankach pod názvom „Medzi textom a kontextom,“. Na seminári, ktorého čestným hosťom bola dcéra M. Kosovej, PhDr. Katarína Kosová, odzneli príspevky:

Hana HLÓŠKOVÁ (Bratislava): Ľudová próza od textu ku kontextu vo vedeckom diele Márie Kosovej

Milan LEŠČÁK (Bratislava): Poznámky k predmetu folkloristického výskumu

Eva KREKOVICHOVÁ (Bratislava): Poznámky k výskumu folklórnych žánrov

Marta TONCROVÁ (Brno): Vývoj objektu etnomuzikologického studia v posledných desiatich rokoch

Jaroslav OTČENÁŠEK (Praha): Princíp ústného podání v súčasnosti

Jana POSPÍŠILOVÁ (Brno): Nad sbírkou dětských vtipů

Jana NOSKOVÁ (Brno): Biografická metoda a vyprávění v praxi

Lucie UHLÍKOVÁ (Brno): Obraz Žida ve folkloru – problém metody a prezentace

Tatiana BUŽEKOVÁ (Bratislava): Kognitívne aspekty problematiky emócií v slovenských poverových rozprávaniach

Zora VANOVIČOVÁ (Brno): Biblické citácie a ich interpretácia v tradičnom svadobnom obraze

Helena TUŽINSKÁ (Brno): Antropocentrické, teocentrické či skeptické? Odmena a trest v rozprávaniach o posmrtnom živote

Po jednotlivých blokoch príspevkov prebehla plodná diskusia. Príspevky budú publikované v samostatnom zborníku

(hh)

Vzácné jubileum slovenskej rozprávky

16. marca 2003 uplynulo 175 rokov od narodenia spisovateľa, zberateľa ľudovej slovesnej tvorby, prekladateľa a etnografa Pavla Dobšinského. Osobnosť veľikána slovenskej duchovnej kultúry, ktorý svoj národ obdaril bohatstvom slovesných periel a odovzdal pre budúce pokolenia zbierku Prostonárodných povestí si v Slavošovciach, v rodnej obci Pavla Dobšinského, pripomenuli oddaní príslušníci národa, rodáci a predstavitelia slovenských kultúrnych inštitúcií, aby si uctili jeho pamiatku a položili symbolický venček vďaka k dielu, ktoré prerástlo hranice gemerského chotára, ale aj Slovenska.

Spomienkové slávnosti pokračovali v gemerskej obci Drienčany (22. marec 2003), kde Pavol Dobšinský od roku 1861 až do okamihu svojej smrti v roku 1885 pôsobil ako evanjelický farár. Predstavitelia obce, kultúrnych a osvetových inštitúcií, Matice slovenskej, občania a ďalší návštevníci položili veniec na pamätnú tabuľu venovanú spomienke obetavej pastoračnej činnosti Pavla Dob-

šinského na drienčanskej fare. Pred evanjelickým kostolom pri pomníku s bustou P. Dobšinského a atribútoch slovenskej ľudovej rozprávky si návštevníci vypočuli úryvok z rozprávkovej tvorby, z ktorej zaznieva vernosť a úcta k večným hodnotám a morálnym zákonom, podobne ako z úst jej tvorcu a záchrancu počas pastoračnej činnosti v artikulárnom chráme v Drienčanoch. Po ukončení slávnostných spomienkových služieb Božích sa hostia uklonili pri mohyle P. Dobšinského a prezreli si priestory pamätnej drienčanskej fary, kde v tomto čase bola vďaka pedagógom a žiakom okolitých základných škôl situovaná výstavka výtvarných prác s tematikou čarovného sveta Dobšinského rozprávok.

Spomienkové slávnosti na veľikána a tvorcu štýlu slovenskej rozprávky ponúkli priestor pre zrod nových myšlienok o prehĺbení duchovného odkazu Pavla Dobšinského. Okrem organizácie vedeckých podujatí zástupcovia Združenia Pavla Dobšinského iniciovali myšlienku na záchranu komplexu neobývanej drienčanskej fary, ktorá sa nám prihovára atmosférou skromnej a predsa bohatej doby, kde by sa v budúcnosti mala zriadiť expozícia dejín slovenskej ľudovej rozprávky.

(kž)

Studia etnologiczne i antropologiczne. T. 6
Dawne i współczesne oblicze kultury
Europejskiej-jedność w różnorodności

Pod red. Haliny Rusek. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
2002. 384 s.

Publikacja ta stanowi pokłosie konferencji, która odbyła się w 2000 r. w Cieszynie, a jej hasłem przewodnim było oblicze „rodzącej” się Europy w dobie poszerzenia Unii Europejskiej o nowe kraje członkowskie. Zawiera 27 artykułów, a ich autorami są etnologowie, antropologowie kultury, socjologowie, pedagodzy i folklorysty z różnych ośrodków akademickich w Polsce i Słowacji.

Tom został podzielony na pięć części tematycznych. W pierwszej *Wokół tożsamości współczesnej Europy* omówione zostały następujące zagadnienia: symbolika tożsamości europejskiej (Wojciech Świątkiewicz), problem integracji europejskiej (Władysław Jacher), kulturowa jedność Europy z perspektywy folklorystyki (Anna Brzozowska-Krajka) i etnologii (Stanisław Węglarz), kształtowanie się różnorodności chrześcijaństwa europejskiego (Grzegorz Pełczyński), ludzkie porozumiewanie się jako dziedzictwo współczesnej kultury (Bożena Kolek) oraz przyrodnicze podstawy dziedzictwa kulturowego (Urszula Myga-Piątek). Drugą część opatrzoną tytułem *Etniczność – tożsamość narodowa – tożsamość kulturowa* poświęcono procesom emigracji (Tadeusz Paleczny) oraz mniejszościom narodowym i etnicznym funkcjonującym w określonej przestrzeni kulturowej (Urszula Karczmarek, Iwona Kabzińska, Jacek Grzywa, Andrzej Brencz, Maria Lipok-Bierwiaczonek). W trzeciej grupie tematycznej *Dawne i współczesne formy lokalności kulturowej* pomieszczono teksty omawiające konkretne przykłady świadomości kulturowej członków małych społeczności lokalnych, ich tradycyjne zachowania (Izabela Bukraba-Rylska, Zdzisław Kupisiński, Urszula Swadźba, Dorota Światała-Trybek, Rastislava Stoličňü). Czwarta część *Studiów* pt. *Regionalny i globalny wymiar edukacji kulturalnej* objęła prace o aksjologicznych problemach edukacji kulturalnej (Edyta Korepta), edukacji europejskiej w zreformowanej szkole (Grzegorz Odoj, Andrzej Peć), regionalnym szkolnictwie i jego funkcjach społecznych (Helena Kolibovü), a także referaty o muzeach i skansenach, które gromadzą zabytki kultury materialnej (Barbara Bazielić, Jerzy Czajkowski). W ostatniej grupie *Kultura artystyczna Europy – przeszłość i teraźniejszość* znalazły się artykuły ukazujące powiązania różnych dziedzin sztuki w kulturze artystycznej, m. in. w dramacie (Anna Tytkowska), filmie fabularnym (Dorota Skotarczak), malarstwie, teatrze (Violetta Sajkiewicz, Ewa Wąchocka).

Problematyka szóstego tomu „Studiów Etnologicznych i Antropologicznych“ dotyczy rozmaitych aspektów europejskiej wspólnoty kulturowej, ukazując jej różnorodność i odmienność na wielu płaszczyznach, stanowiąc jednocześnie wyzwanie do pogłębionych badań nad kulturą współczesnej Europy.

(kl)

Tradycyjne zwyczaje i obrzędy śląskie. Wypisy.

Wybór i opracowanie Teresa Smolińska. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego 2003. Wyd. 2 rozszerzone. 220 s.

Książka, zgodnie z zamierzeniem autorki, została przygotowana dla wszystkich miłośników kultury ludowej, ma również charakter pomocy naukowej oraz dydaktycznej dla studentów, nauczycieli i uczniów interesujących się szeroko rozumianą kulturą regionalną. Praca ma bardzo przejrzysty układ, składa się ze *Wstępu* i trzech części. Pierwszą pt. *Zwyczaje i obrzędy doroczne* stanowi wybór opracowań poświęconych śląskim zwyczajom i obrzędom dorocznym, drugą *Zwyczaje i obrzędy rodzinne* – zwyczajom i obrzędom rodzinnym. W trzeciej części autorka zawarła materiały uzupełniające, czyli tradycyjne teksty (scenariusze wynoszenia marzanny i chodzenia z gaikiem, formuły życzeniowe, receptury wigilijnych potraw obrzędowych, pieśni weselne i pastorałki, opowieści wspomnieniowe o dawnych zwyczajach, obrzędach, przysłowia), zarejestrowane na Górnym Śląsku przez dawnych i współczesnych badaczy. T. Smolińska, ukazując w sposób semantyczny bogactwo i złożoność kultury ludowej Górnego Śląska, poprzedziła tę antologię tekstów analitycznymi omówieniami dziedzictwa kulturowego tego regionu, szczególnie eksponując specyfikę Śląska Opolskiego (*O świętowaniu dorocznym na Górnym Śląsku; Tradycja rodzima Ślązaków*). Autorka zebrała w publikacji teksty wielu autorytetów w dziedzinie folklorystyki, etnologii, historii sztuki, a także materiały pozyskane w terenie przez amatorów, pasjonatów śląskiego dziedzictwa kulturowego. *Wypisy* zawierają dokładnie opracowane materiały z regionalnych wydawnictw („Kalendarz Opolski“, „Kwartalnik Opolski“, „Głos Olesna“, „Rocznik Ziemi Krapkowickiej“) i trudno dostępnych prac zwartych L. Malinowskiego, L. Dubiela i J. Kamockiego. Całość dopełnia Bibliografia wybranych opracowań polskich specjalistów poświęconych zwyczajom i obrzędom. Praca jest bogato ilustrowana: 96 czarno-białych i kolorowych fotografii, pochodzących z archiwum autorki oraz pozyskanych od nauczycieli – regionalistów.

(kl)

Z dziejów i dorobku folklorystyki śląskiej (do 1939 roku).

Red. J. Pośpiech i T. Smolińska. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu
Opolskiego 2002. 204 s.

Tom (pokłosie konferencji zorganizowanej przez Katedrę Literatury Romantyzmu, Katedrę Kulturoznawstwa i Folklorystyki Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego oraz Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach) zawiera wybrane zagadnienia dotyczące dorobku polskiej i niemieckiej folklorystyki na Śląsku do 1939 r. Otwiera go artykuł na temat uwarunkowań społecznych i kulturowych folkloru śląskiego (I. Bukowskiej-Floreńskiej). Zasadniczy ton tej pozycji nadają dwa syntetyczne artykuły o stanie badań nad historią folklorystyki śląskiej: T. Smolińskiej o dorobku folklorystyki polskiej i J. Pośpiecha o folklorystyce niemieckiej. Inni autorzy opracowali dorobek naukowy wybranych przedstawicieli śląskiego ludoznawstwa: mediewisty, filologa i tłumacza Józefa Klapsera (D. Simonides), Alfonsa Perlicka (F. Drobek), głogóweckich nauczycieli regionalistów: Josepha Streckego, Alfreda Kosiana i Theophila Konicznego (H. Młynarska), polskich amatorów-zbieraczy w przedwojennym powiecie pszczyńskim (W. Korzeniowska), A. H. Hoffmanna von Fallerslebena i J. Rogera (G. B. Szewczyk, K. Turek). Z. Kłodnicki omówił folklor śląski w *Atlasie niemieckiego ludoznawstwa (Atlas der deutschen Volkskunde)*. W omawianym tomie doceniono dokumentalną wartość materiałów o kiermaszach śląskich zebranych przez niemieckich ludoznawców (D. Świłała-Trybek) oraz zwrócono uwagę na różnicowane oceny badaczy kulturowych sprzeczności na Górnym Śląsku (K. Kossakowska Jarosz).

Prace prezentowane w omawianej publikacji charakteryzuje pionierskość tematyczna, po raz pierwszy bowiem w Polsce na taką skalę dokonano próby oceny dorobku niemieckich i polskich folklorystów na Śląsku. Temat ten z różnych względów był dotąd przemilczany.

(kl)

Варфаламеева Т. Б.: Песні Беларускага Панямоння

Нац. акад. навук Беларусі Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору.
Мінск: Беларуская навука 1998. 287 с.

В собрании впервые научно комментированно и фактологически полно представлена традиционная песенная культура бассейна среднего течения Немана (Гродненщина, примыкающие к ней территории Дзукии, Белосточкины, Брестского Полесья, Центральной Беларуси). Аутентичный

песенный материал коллекции (221 образец) сгруппирован в 13-ти рубриках, типологически классифицирован, снабжен развернутой вступительной статьей проблемно-аналитического характера и разделом со сведениями о записях напевов. Значительная часть собрания принадлежит к так называемым внеобрядовым формам песенного фольклора. На уровне системных характеристик песенной культуры Белорусского Понемонья это выступает показателем специфичности последней как регионального типа. Об оппозиционности понемонской песенной культуры другим системным типам региональных песенных традиций Беларуси свидетельствуют и такие ее свойства как слабая в сравнении с другими регионами сохранность песенного фольклора древнейшего историко-стилевого пласта, преобладание у носителей «внеобрядового модуса мышления», ведущая роль песенного комплекса лирики. В методологическом плане собрание преимущественно связано с теоретическим и практическим опытом белорусской научной этномузыкологической школы второй половины XX ст. и по своим результатам является новым шагом в изучении региональных систем песенных традиций Беларуси.

(tja)

З. Я. Мажэйка, Т. Б. Варфаламеева: Песні Беларускага Падняпроўя.
Мінск: Беларуская навука 1999. 390 с.

Книга продолжает серию исследовательских монографических сборников, раскрывающих песенные системы 6-ти этнокультурных регионов Беларуси на основе современных авторских записей этномузыкологов в тотально обследованных регионах на протяжении свыше 30-летней экспедиционной работы.

В монографическом сборнике «Песні Беларускага Падняпроўя» песенная система, исторически сложившаяся на территории бассейна среднего течения Днепра (Могилевском Поднепровье) представлена как музыкально-культурный феномен в историко-стилевой, цикловой и жанровой стратиграфии, региональной типологии и мелгеографическом развертывании.

Как доминирующий компонент в системе традиционной культуры Поднепровья отмечено здесь хороводно-игровое начало, главенствующее в календарно-песенном цикле и существенно влияющее на стилистику и типологию семейно-обрядового (свадебного, родинного) и необрядового песенного фольклора.

(zm)

Čiča, Zoran: Vilenica i vilenjak: Sudbina jednog pretkršćanskog kulta u dobaprogona vještica.

Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2002. 146 s.
(Biblioteka Nova etnografija)

Kulturnohistorijskom metodom autor raščlanjuje i interpretira temu vilenice i vilenjaka u hrvatskoj tradicijskoj kulturi. Kult vila, kategorija posrednika između ljudskog i vilinskog svijeta, tzv. *vilenica*, teološko-pravni pritisci i njihov utjecaj na pučka vjerovanja - sve je to građom ove knjige. Izloženo je prožimanje pučke i učene kulture pod kojom se razumijeva interpretacijski monopol stoljećima rezerviran za službeni nauk katoličke crkve. Na temelju usmenih predaja autor razmatra ulogu vilenice - biča što su ga u djetinjstvu ukrale vile da bi potom zadobilo moci kojima služi zajednici kao iscjeliteljica i posrednica između stvarnoga i mitskoga svijeta.

(lm)

Lozica, Ivan: Poganska baština.

Zagreb: Golden marketing 2002. 222 s.

Knjiga je niz autorovih znanstvenih radova, objavljenih posljednjih godina u hrvatskim znanstvenim publikacijama. Autor se zalaže za pratnju mijene značenjskih snopova koji se raznolikim klasnim, izvedbenim, ali i klasifikatorskim, leksikografskim ili tumačiteljskim putovima vješaju o neko imaginarnu „prapočeto“ - antičko ili praslavensko, u svakom slučaju pretkršćansko - scenarijsko tkivo (primjerice o orku i maciću). Nedoumicama kojima Lozica nerijetko prožima ili zaključuje svoje radove uspijeva istodobno premostiti uzaludnost težnje za nadzorom nad postojećim stanjem na akademskoj pozornici, gdje sveobuhvatnost i potpuna puzdanost tumačenja sve više postaju iluzijom.

(lm)

Symposium Moreška, Past and present, Korčula, 3 - 8 July, 2001

Editor Elsie Ivancic Dunin, Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore Research 2002 XIV. 133 s.

Knjiga je višejezični zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa *Moreška: Past and Present* (Moreška: prošlost i sadašnjost), koji se održao u Korčuli (3. - 6. srpnja 2001.). Zbornik sadrži devet opsežnih i važnih radova za interdisciplinarnu istraživanje *moreske* priznatih znanstvenika iz Italije, Španjolske te iz Hrvat-

ske. Ovaj zbornik je prva publikacija u kojoj su okupljeni radovi znanstvenika s različitih strana svijeta, koji iz različitih disciplina i s raznih aspekata istražuju fenomen *moreske* -dramske i plesne igre s mačevima dviju sukobljenih vojski, najčešće Maura i kršćana, a u primjeru hrvatske, korčulanske *moreske* i sukoba Maura i Turaka.

(*lm*)

Zganec, Vínko: Hrvatske pučke popijevke iz Medimurja.

Knjiga III, uredili Jerko Bezić, Irena Miholič, Mojca Piškor,
Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2002. 383 s.

Treća knjiga sadrži samo tematski široku skupinu ljubavnih popijevaka pod naslovom *On i Ona (O njemu i o njoj)* u 201 primjeru. Svaki primjer donosi podatke o pjevaču te mjestu i vremenu zapisivanja, odnosno audiosnimanja. Už notni zapis napjeva popijevke ispisan je i njezin cjelovit tekst. Už to su na kraju knjige dodane tabele analiziranih glazbenih osobina napjeva, i to metroritamskih obrazaca prvog glazbenog retka, tonskih nizova i kadenci (koje djelovično upućuju na formalne štrukture napjeva).

(*lm*)

Bošković-Stulli, Mája : O usmenoj tradiciji i o životu.

Drugo prošireno izdanje. Zagreb: Konzor 2002. 298 s.

Drugo prošireno izdanje nevedene knjige donosi pet novih znanstvenih autoričnih tekstova nastalih poslije prvoga izdanja. U njima se raspravlja o visokom i niskom u usmenoj i pisanoj književnosti, o motivu priče o ocu mlađem od sina (ili o neusklađenu vremenu), o regionalnim crtama hrvatske književnosti, o folkloru između znanosti i ideologije te pregled priča o gradu Dubrovniku.

(*lm*)

Bošković-Stulli, Maja i Marks, Ljiljana: Usmene priče iz Župe i Rijeke dubrovačke.

Zagreb: Ex Libris 2002. s. 441-527. (P.o. Hrvatska književna baština, knj. 1)

U radu su už opsežan uvod, u kojemu se priče stavljaju u širi i povijesni i društveni kontekst, prvi put objavljene priče sto su 1960-tih godina u okolici Dubrovnika zapisane zat erenskih istraživanja Maje Bošković-Stulli. Neke od

priča objavljene su u međuvremenu u antologijskim izborima priča, ali ovo je prvi njihov cjeloviti izbor. Svjedoče o živoj pripovjedačkoj situaciji u Hrvatskoj prije gotovo pedeset godina. U radu se donosi se i popis kazivača, pregled varijanata u hrvatskim zbirkama te fotogarfije kazivača.

(lm)

Sanja Kalapoš: Rock po istrijanski. O popularnej kulturi, regiji i identitetu.

Zagreb: Naklada Jesenski i Turk 2002. 216 s.

(Biblioteka antropologije i etnologije)

Ova je knjiga skraćena autoričina doktorska disertacija priredena za široku publiku. Podnaslovi knjige - popularna kultura, regija, identitet - relativno dobro opisuju njezin sadržaj koji se upisuje u etnološka i sociološka istraživanja popularne kulture, dotično domace rock-glazbe poznate pod nazivom ča-vala i njezine uloge u istarskome regionalizmu i konstrukciji identiteta devedesetih godina 20. stoljeća. U četiri se poglavlja opisuju akteri toga glazbenoga stila namijenjena mladoj urbanoj publici, koji je prije desetak godina postigao neočekivanu popularnost u cijeloj Hrvatskoj. Riječ je o Franciju Blaškoviću, grupi *Gusta. fi*, Alenu Vitasoviću i grupi *Sajeta*. Ključna je autoričina teza da lokalna istarska identifikacija nije suprotstavljena osjećajima pripadnosti hrvatskomu narodu, već je riječ o jednoj od mnogostrukih razina identifikacije koja situacijski može potisnuti značaj nacionalne identifikacije. Argumenti za tu tezu prikupljeni su u devet razgovora s jedanaestoro mladih ljudi iz Istre.

(lm)

Reana Senjkovic, Lica društva - likovi države.

Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2002. 310 s.

(Biblioteka Nova etnografija)

Autorica analizira društvene promjene u Hrvatskoj te Domovinski rat i sve njegove slojevite posljedice na društveno tkivo, dubinsku promjenu ideologijske, političke, ekonomske i identitetske paradigme Hrvatske 1989/1990. godine, k tome u višeznačnu i proturječnu kontekstu sloma komunizma na polovici europskoga kontinenta. Pritom tom količinski golemu i istraživački izazovnu korpusu grade prilazi pod egidom „konstrukcija i dekonstrukcija simbola“, te ujedno otvara metodške dvojbe oko njegove identifikacije, sistematizacije i interpretacije.

Knjiga je i leksikon - ili katalog - tema i motiva, ona je i pregledan sustav u kojem se simbolična produkcija jednoga desetljeća dominantne postavlja na

kronološku os, od prvih višestranačkih izbora u proljeće 1990. do onih na početku 2000., kad je završila vladavina Hrvatske demokratske zajednice i Franje Tuđmana. Njome je ponuden interpretacijski model čiji su kriteriji uspjeli obuhvatiti veoma raznorodne sadržaje kao što su krunica oko vojničkoga vrata i psovački letci, ili službena, historicistički nadahnuta Predsjednička garda i neformalno, alternativno ratno znakovlje, te izdvojiti relevantne podatke iz tako raznorodnih izvora kao što su službeni stranački proglassi i autobiografska proza običnih vojnika, ili profesionalno stilizirani izborni spotovi i na brzinu ispisani grafiti i na gradskim ulicama i na ruševinama uza samu bojišnicu.

(Im)

**Ceribašič, Naila: Hrvatsko, seljačko, starinsko i domace.
Povijest i etnografijajavne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj.**
Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2003. 410 s.
(Biblioteka Nova etnografija)

Povijest narodne glazbe u Hrvatskoj tijesno je povezana s poviješću njezine-prakse na smotrama i drugim srodnim javnim priredbama. Odnos prema četirima njezinim ključnim sastavnicama - hrvatskoj, seljačkoj, starinskoj i domacej (lokalnej) - različito se diskurzivno konfigurirao upojedinim razdobljima, ali se zbivao, oprimjerevao ponajprije upravo na polju javne prakse. Središnja su projeporna pitanja hrvatskih kulturnih politika u vezi s narodnom glazbom, sve do današnjega doba, tko su ovjereni poznavatelji narodne glazbe te kako se i u kojoj mjeri javna praksa narodne glazbe oslanja na folklornu glazbenu praksu. U odgovoru na ta pitanja oblikovala su se tri osnovna obrasca narodne glazbe: modernistički u drugoj polovici 1920-tih (pod okriljem *Seljačke sloge* i *Seljačkepjevačke župe „Matija Gubec“*), tradicionalistički u drugoj polovici 1930-tih (pod okriljem *Seljačke sloge*) i realsocijalistički tijekom 1950-tih (pod okriljem *Saveza kulturno-prosvjetnih društva Hrvatske*).

(Im)

Ritig-Beljak, Nives: Švapski kulinarij - dodir tradicija u Hrvatskoj/Süd-deutsches Culinarium - Begegnung von Kochtraditionen in Kroatien.
Zagreb: Varteks Tiskara, Varaždin; Zajednica Nijemaca u Hrvatskoj 2003. 221 s.

Premda u naslovu označena kao švapski kulinarij, knjiga u pet znanstvenih studija kazuje dodirima hrvatskih kulinarskih tradicija i europskih, poglavito

austrijskih i njemačkih - to - građanskima, što su se nastojale ugledati i nasljedovati u prvome redu u svoje austrijske uzore, ali i o seljačkima, švapskima, prehrambenim tradicijama što ih je ta njemačka manjina koja je prije gotovo trista godina došla Dunavom negdje od Ulma i zaustavila se i opet na obalama Dunava u Slavoniji - donijela i ostavila mnogo više no što smo i sami bili svjesni.

Na kraju su knjige na njmačkom i hrvatskom najpoznatiji recepti švapske kuhinje.

(*lm*)

Slavica Stojan, Vjerenice i nevjernice, Žene u svakodnevi Dubrovnika (1600 - 1815).

HAZU Zavod za povijesne znanosti, Dubrovnik. Zagreb: Prometej 2003. 406 s.

Autorica se bavi temom žena u dubrovačkoj svakodnevi u razdoblju 1600-1815. godine. Knjiga se temelji na autoričinu studioznom arhivskom radu u Državnom arhivu u Dubrovniku. Listajući sudske zapisnike pisane tijekom dvaju stoljeća, Stojan traga za obrisima svakodnevnog života dubrovačke zajednice, posebno se fokusirajući na život žena. U deset poglavlja autorica raspravlja izvornu građu iz aspekta ženskog ideala djevičanstva, zaručničke prakse, života ženske posluge, ženskih zanimanja, rubnih ženskih bavljenja (vilenice, mađionice, vještice). Nadalje, redaju se poglavlja o skandaloznim praksama u Dubrovniku te o prostitutkama. Slijedi analiza govorne prakse na nekoliko razina - psovanja i klevete, sudske retorike i mizoginijskih stavova. Uz obilje građe i tematskih zasjeka u povijest i život dubrovačkih žena, ova studija je i poticaj za kritičko propitivanje nekoliko ključnih pitanja povijesne znanosti: definiranja i legitimiranja povijesnog izvora, objektivnosti i dosega kritičke interpretacije, te oblikovanja i stila suvremenog historiografskog pisma.

(*lm*)

Žarko Španiček, Slavonski pučki proroci i sveci. Studija iz pučke pobožnosti Slavonije.

Osijek: Hrvatski institut za povijest, Slavonski Brod; Grafika 2002. 330 s.
(Bibliotheca Croatica Slavonica, Sirmiensa et Baranyensia. Studije, knj. 6)

Žarko Španiček pokušao etnološki protumačiti pojavu uočenu na vlastitim etnografskim istraživanjima u hrvatskoj pokrajini Slavoniji: da puk pojedine ljude smatra svetima i stoga obdarenima posebnim moćima kao što su liječenje ili priori-

canje te da im se stoga obraća za pomoć. Velika je pozornost stoga posvećena terenskom istraživanju i dobivenoj građi koja zauzima najveći dio knjige. Građu dijeli na onu koja govori o (1) pučkim prorocima i svecima te (2) pučkim misticima, pri čemu bi oni prvi bili bliži tradicionalnom, crkvenom poimanju svetosti i proročkog poslanja, dok je značajka drugih prepletanje vjerskog i magijskog.

(Im)

Dance Research Published or Publicly Presented by members of the Study Group on Ethnochoreology.

Edited and compiled by Tvrtko Zebec, editorial assistant Iva Niemčić, founding editor Elsie Ivancich Dunin, vol. 5. Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore Research; ICTM SG on Ethnochoreology 2003. pages 120.

Knjiga je bibliografija objavljenih ili javno prikazanih radova članova Studijske skupine za etnokoreologiju Međunarodnog udruženja za tradicijsku glazbu (ICTM). Ovaj volumen uredio je Tvrtko Zebec uz pomoć Ive Niemčić, a slijedi model prethodnih bibliografija (1989., 1991., 1995., 1999.) urednice utemeljiteljice E. I. Dunin. Sadrži podatke za 58 autora (oko dvije trećine članova Studijske skupine) iz Austrije, Argentine, Belgije, Bugarske, Britanije, Češke, Danske, Francuske, Grčke, Hrvatske, Irske, Italije, Kanade, Litve, Malezije, Mađarske, Meksika, Norveške, Njemačke, Poljske, SAD, Srbije i Crne Gore, Španjolske, Švedske, Švicarske, Tajvana i Turske. Knjiga ima zemljopisni i predmetni indeks.

(Im)

Zaštita tradicijskog glazbovanja I Safeguarding Traditional Music-Making: Istarski etnomuzikološki susreti I Istarska etnomuzikološka srećanja I Incontri etnomusicologici istriani.

Naila Ceribašić (ur.), Roč 2003, KUD Istarski željezničar.

Zbornik obuhvaća priloge predstavljene 10. i 11. svibnja 2003. godine na trećim *Istarskim etnomuzikološkim usretima*, koji su bili posvećeni zaštiti tradicijskog glazbovanja. Sudionici su skupa razmotrili pojedine modele i konkretne primjere zaštite tradicijskog glazbovanja, kontinuitet i promjene glazbenih tradicija uvjetovane različitim društvenim, kulturnim ili užeglazbenim čimbenicima, etabliranje novih tradicija te prijepore istarske tradicijske glazbe i njezina zaštićivanja.

(Im)

Stipe Botica, Andrija Kačić Miošić.
Zagreb: Školska knjiga et al 2003. 330 s.

Na više od tristo stranica ova monografija obrađuje život, djelo i mjesto u hrvatskoj kulturnoj povijesti Andrije Kačića Miošića, jednog od najznačajnijih hrvatskih epika i vjerskih pisaca u 18. st. Autor monografije određuje načela Kačićeva rada i motivski raspon djela. Ukratko je obradio Kačićevu filozofiju („Elementa peripatethica“ i „Korabljica“) te ponudio novu interpretaciju najvažnijega Kačićeva djela „Razgovor ugodni naroda slovinskoga“. To je djelo žanrovski teško odredljivo. Riječ je o mješavini stiha i proze kojima su prikazani događaji iz povijesti slavenskih zemalja, najvećim dijelom kršćansko-turski ratovi. U seoskim je sredinama to djelo imalo funkciju početnice iz koje se učilo čitati, a mnoge su pjesme „ušle u narod“, dalje se prenosile usmeno i postale dijelom korpusa hrvatske usmene književnosti. Autor je dokumentirano obrazložio Kačićev priklon hrvatskoj književnoj i kulturnoj tradiciji i konceptualni zaokret prema novome u hrvatskoj književnosti. U Kačićevu književno-stilskom postupku priređivač S. Botica ponovno otkriva i pokazuje literarne obrade povijesnih tema. Naročito je bio zanimljiv Kačićev priklon i otklon od narodne pjesme. Posebna vrijednost ove monografije jest autorova analiza najvažnijih zapisa hrvatske narodne pjesme prije Kačića i vrlo širok raspon zapisa narodne pjesme nakon Kačića, u čemu se vidi daje Kačićovo djelo utjecalo na poetiku narodnog pjesništva. Vrijedost je ove monografije i u vrlo luksuznoj opremi, čemu je pridonijelo stotinjak crteža Kačićevih suvremenika mjesta i povijesnih događaja o kojima je Kačić pisao. Tomu valja pridodati i faksimile 60-tak naslovnica Kačićevih knjiga objavljenih u Hrvatskoj i inozemstvu. Na kraju su knjige sažeci na engleskom, njemačkom, ruskom i talijanskom jeziku te sva dostupna bibliografija o Kačiću.

(lm)

Narodna umjetnost. Hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku 39/1.
Ur. Naila Ceribašić, Jasna Čapo Žmegač i Ljiljana Marks. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2002. 169 s.

Taj ugledni znanstveni časopis kontinuirano izlazi već više od četrdeset godina (posljednjih deset godina u dva sadržajno različita sveska godišnje, od kojih je prvi na engleskom). U samome je početku zamišljen kao glasilo Instituta za etnologiju i folkloristiku (davno Instituta za narodnu umjetnost pa potom Zavoda za istraživanje folkloru) u kojemu će u prvome redu institutski suradnici objavljivati rezultate svojih znanstvenih istraživanja, i teorijskih i terenskih. S mijenjanjem znanstvene paradigme tijekom vremena i časopis je mijenjao svoj

sadržaj (zbog kontinuiteta nikad i ime), ali mu je uvijek bila imanentna interdisciplinarnost humanističkih struka, koja je proizlazila u prvome redu iz ustroja samoga instituta te je to tako jedini časopis koji sustavno objavljuje i etnološke, etnokoreološke, etnomuzikološke, filološke, folklorističke, kulturnoantropološke i semiološke radove.

Ovaj broj na engleskom započinje člankom Maje Boškovi-Stulli „The High and the Low in Oral and Written Literature“, u kojemu autorica predstavlja literarno-povijesne i kulturne aspekte koncepata visokoga i niskoga, a zatim razmatra njihove međuodnose u hrvatskoj usmenoj poeziji. Zoran Čiča („Vilenica and Vilenjak: Bearers of an Extinct Fairy Cult“) rekonstruira pretkršćanski pučki kult vila i njegove nositelje te putove njegova išćeznuća. Ivan Lozica („The Invention of the Giudiat“) donosi novu interpretaciju podataka o uskrsnom maskiranju u starome Dubrovniku, posebice s obzirom na pojavu džudijate. Lada Cale Feldman („Science, Space, Time: Contours of (Croatian) Literary Anthropology“) raspravlja o razlozima ambivalentnoga odnosa hrvatske folkloristike i književne antropologije. Pod naslovom „The Culture of Laughter, the Culture of Tears: September 11th Echoed on the Internet“ Sanja Kalapoš razmatra elektronsku poštu s temom 11. rujna kao oblik popularne kulture i dijeli je u nekoliko skupina, od kojih se u tekstu ponajviše bavi humorom, i globalnim i lokalnim. Iris Biskupic („Overview of Gingerbread and Wax Crafts through the Centuries“) analizira porijeklo riječi *licitar* i istražuje začetke medicarsko-svjećarskoga obrta u Hrvatskoj. „Motherland is Female Gender“ naslov je rada Reane Senjković, u kojemu razmatra stereotip predočivanja domovine u liku žene, medijsku sliku žene tijekom rata u Hrvatskoj 1991.-1995. godine te daje antropološki pogled o utjecaju medija na oblikovanje javnoga mnijenja u Hrvatskoj. Posljednji je u ovome broju *Narodne umjetnosti* rad Ines Priča „Women Doing a Man's Job: Gender and Authority in Croatian Ethnology“, u kojemu autorica razmatra fenomen prevladavanja ženskoga autorstva u suvremenoj hrvatskoj etnologiji, te zašto u njemu izostaju feministička tekstualna obilježja.

(Im)

Narodna umjetnost. Hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, 39/2.

Ur. Naila Ceribašić, Jasna Čapo Žmegač i Ljiljana Marks. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2002. 263 s.

Ovo je drugi svezak godišnjaka, koji je tiskan na hrvatskome jeziku. To je šarolik netematski broj u kojemu su objavljeni recentni radovi hrvatskih znanstvenika, ali i inozemnih suradnika naprojektima (I. Schneider).

Časopis započinje posljednjim radom preminule dugogodišnje ravnateljice

Instituta za etnologiju i folkloristiku te znamenite etnologinje Dunje Rihtman-Auguštin „Haški sud i antropološ ka ekspertiza: Jedna tužna priča o folkloru“, u kojemu autorica na primjeru svjedočenja na sudu u Haagu američke antropologinje, žene uglednog američkog diplomata, pokazuje nedostatno znanje pojedinih suvremenih antropologa i o folklornoj građi i o znanstvenim teorijama, te o problemima s kojima se oni poradi toga suočavaju. „O etnografskom filmu u odnosu na etnografsko pismo“ piše Sanja Puljar D'Alessio, promišlja jući komplementarnost i istovrsnost problematika filmskih i tekstualnih etnografskih reprezentacija. Iva Pleše pod naslovom „Tijelo od riječi: Elektronička poruka kao medij intime?“ dokumentira i analizira odnos korisnika elektroničke pošte prema njezinim intimnim dimenzijama. Četiri se naredna rada bave glazbom i plesom: Iva Niemčić („Tragom nevidljive plesačice“) kritički promatra odnos starije etnografske građe spram ženskih sudionica lastovskoga poklada, koje u tekstu potom detaljnije opisuje, Tvrтко Zebec („Izazovi primijenjene folkloristike i etnologije“) promišlja načine vrednovanja reprezentativnosti folklornih prikaza, Grozdana Marošević („Korčulanska moreška, ruggiero i spagnoletta“) raspravlja o glazbi uz koju se korčulanska moreška izvodila do kraja 19. stoljeća, a Stjepan Sremac („Pleszopiszen Maksimilijana Vrhovca ili kako je kolo postalo simbolom zajedništva“) opisuje i analizira prvi hrvatski koreografskoscenski prikaz narodnoga plesa u interpretaciji građana. Posljednji su radovi u broju dijelom proizašli iz institutskoga projekta o mitskim bićima hrvatske usmene tradicije. Ingo Schneider u članku „O odnosu stvarnosti i fikcije u putopisima i etnografskim izvorima: Prilog hermeneutici tuđine“ raspravlja o odnosu stvarnosti i fikcije, ali i o viđenju sebe i slika tuđine u putopisima i etnografskoj literaturi. Suzana Marjanić u radu „(Dijadna) boginja i duoteizam u Nodilovoj Staroj vjeri Srba i Hrvata“ promišlja dvije mogućnosti rekonstrukcije južnoslavenske boginje. U posljednjemu radu „Martinščak, martinščina, Martinje: Razvoj kulta sv. Martina u sjeverozapadnoj Hrvatskoj“ Antonija Zaradija Kiš na osnovu terminologije istražuje povijesne mijene kulta sv. Martina na dijelu hrvatskoga teritorija. Narodna umjetnost 39/2 završava prikazima suvremene hrvatske i svjetske etnološke i folklorističke literature te nekrologom najznačajnijoj hrvatskoj etnologinji Dunji Rihtman-Auguštin.

(Im)

Narodna umjetnost. Hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, 40/1.

Ur. Naila Ceribašić, Jasna Čapo Žmegač i Ljiljana Marks. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2003. 167 s.

Ovaj broj časopisa svojim je većim dijelom donosi radove inozemnih suradnika sa znanstvenoga skupa o rodu i naciji: Nina Yural-Davis („Nationalist Pro-

jects and Gender Relations“) razmatra važnu ulogu rodnih odnosa pri konceptualiziranjima nacionalističkih projekata.; Samira Kawash („Nation, Place and Placelessness: Identity, Body, and Geography in the Case of Palestine“) na primjeru Palestinaca propituje tezu o središnjosti roda uoblikovanju nacionalnih identiteta; Valsala Kumari „Gender and Nation: Tradition and Transition“) na primjeru indijskih filmova interpretira odnos roda i nacije te tranziciju tradicionalnih koncepcija koje ih prate; Dorothy Noyes („In the Blood: Performance and Identity in the Catalan Transition to Democracy“) opisuje i tumači rodni karakter političke borbe oko jednoga katalonskoga festivala; Svetlana Slapšak („Two Examples of Gender-Construct in Balkan Literature: Kostas Tachtsis, Dragoslav Mihajlović“) daje literarne primjere upisivanja muških karakteristika u ženske modele na Balkanu radi kritike postojećih lokalnih modela dominantnih muškaraca. U posljednjemu članku bloka o odnosu roda i nacije („Tito’s Bodies in Word and Image“) Maja Brkljačić opisuje upotrebu tijela državnoga poglavara kao simbola cijele nacije. U dva izdvojena rada, kojima završava ovaj broj Narodne umjetnosti, prvo Davor Dukić („Contemporary Wars in the Dalmatian Literary Culture of the 17th and 18th Centuries“) razmatra sličnosti i razlike u izvještajima dalmatinskih pisaca o venecijansko-turskim ratovima 17. i 18. stoljeća, a zatim Ivan Lozica („Ivan Slamnig and Mara’s Crown“) interpretira odnos kreativnosti i tradicije u radijskoj drami iz 1976. hrvatskoga pjesnika Ivana Slamniga.

(*lm*)

Narodna umjetnost. Hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, 40/2.

Ur. Naila Ceribašić, Jasna Čapo Žmegač i Ljiljana Marks. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2003. 227 s.

U ovome su broju uz radove negdašnjih i sadašnjih institutskih djelatnika objavljeni i radovi inozemnih znanstvenika — suradnika na institutskim znanstvenoistraživačkim projektima: Leandra Petzoldta „Univerzum demona i svijet na kraju srednjega vijeka“, Helmuta Fischera „Stari demoni — novi konteksti: Demonski likovi u suvremenim predajama“, negdašnjih stipendista, koji su istraživačkim radom u Hrvatskoj te na institutskoj građi i dokumentaciji postigli svoja znanstvena zvanja: etnomuzikologa Richarda Marcha „Globalno selo moje malo: Suvremeno tamburašku glazbovanje u Sjedinjenim Američkim Državama“ i slavista Pietera Plasa „Stočni diskurs i vukovi na svadbi u narodnoj tradiciji dinarskog areala: Metafore, motivacije, izvedbe“ te vanjskih suradnika: Branka Kostelca „Plesogram: Cjelovit način zapisivanja hrvatskih narodnih plesova“.

Radovi institutskih suradnika temama odgovaraju njihovu angažmanu na znanstvenim projektima: Maja Bošković-Stulli („Narodne pjesme iz Dalmacije

— priobalje i zaleđe“) komparativnom analizom i istančanim odabirom primjera iz epskoga i lirskoga usmenoga pjesništva upućuje na razlike i podudarnosti usmenih tradicija Dalmatinske zagore u odnosu na dalmatinsko priobalje i otoke, Lada Cale Feldman kulturnoantropološkim pristupom u istraživanju razmatra simboliku dramsko-plesne izvedbe moreške na otoku Korčuli („Morisco, moresca, moreška: Agonalni mimetizam i njegove interkulture jeke“), Jasna Capo Žmegač („Dva lokaliteta, dvije države, dva doma: Transmigracija hrvatskih ekonomskih migranata u Munchenu „) migracijske procese, a Irena Miholić („Cimbal u glazbenom životu sjeverne i sjeverozapadne Hrvatske na kraju dvadesetog stoljeća“) o cimbalu kao tradicijskom glazbalu, Prikazi (24) na kraju broja sažeto, informativno i kritički svjedoče o aktualnoj znanstvenoj proizvodnji, što je veoma korisno unatoč današnjim internetskim brzinama u prikupljanju informacija o novim izdanjima.

Taj dio s prikazima postoji gotovo od prvoga broja časopisa. Mijenjala mu se tek namjena: časopis *Narodna umjetnost* uvijek je imao i ima veliku recepciju u svijetu (možda i veću nego u Hrvatskoj) jer se svaki broj šalje („na razmjenu“) na dvjestotinjak inozemnih adresa, te je taj dio u doba kad nije bilo slobodnog protoka knjiga uvijek bio informativan i onima na negdašnjem istoku i na zapadu.

Nakon 40 brojeva valja pohvaliti ustrajnost i napore i uredništva i svih suradnika što su tako dugo uspjeli održati visoku znanstvenu razinu svoga časopisa.

(Im)

Etnološka tribina, vol. 32, br. 25/ 2002.

Časopis; godišnjak hrvatskog etnološkog društva
(Journal of Croatian Ethnological Society) Tp

Ovaj broj je tematski raznolik. Članci obrađuju teme o običajnom aspektu viteške igre u Sinju (Sinjska alka) Ane-Marije Vukušić, zatim jednom dijelu božićnih običaja poznatom u gotovo svih slavenskih naroda (prvi božićni gost čestitar) Branka Đakovića, ljetnim karnevalskim običajima u primorju (Senj) Sanje Schneider, narodnoj nošnji u Dalmaciji (Imotska krajina) Josipa Forjana.

Nekoliko je tema vezanih uz etnološka istraživanja manjina (Hrvati u Sjedinjenim Američkim Državama Stjepana Sremca, Bunjevci u Bačkoj u Srbiji Milane Černelić, Mađari i Nijemci u Osijeku Vlaste Šabić). Članak Ivane Šepetavec govori o prodoru istočnjačkih religija u Hrvatsku. O etnografsko-folklorističkoj djelatnosti koja se provodila pod okriljem Jugoslavenske/Hrvatske/ akademije znanosti i umjetnosti i Matice hrvatske riječ je u članku Ivane Polonijo i Luke Šešo, dok Aleksej Gotthardi -Pavlovsky piše o etnografsko-folklorističkoj građi

u emisijama Hrvatske televizije te o o etnološkim filmovima i televizijskim emisijama s etnološkom tematikom. Prilozi su različite bibliografije, prikazi i nekrolozi.

(*lm*)

Etnološka tribina, vol. 33, br. 26/ 2003.
Časopis godišnjak hrvatskog etnološkog društva
(Journal of Croatian Ethnological Society)

Ovaj broj ima dva dijela. U prvome su tematski raznoliki članci, dok je drugi posvećen etnološkim temama istraživanim u hrvatskoj regiji Kordunu.

Tatjana Paić-Vukić piše o pučkoj medicini u Bosni u 19. stoljeću, Branka Vojnović-Traživuk o narodnoj umjetnosti u Splitu, a Zorica Vitez o suvremenim svadbenim običajima. Manda Svirac obrađuje jednu slavonsku obiteljsku zadругu (proširenu obitelj), Slavica Žura Vrkić prezentira život i rad hrvatske etnografinje Mare Čop, a Maja Povrzanović Frykman obrađuje antropološka istraživanja rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Kordunske teme su sljedeće: migranti s Korduna u Slavoniji Vesne Kolić-Klikić, božićna peciva i tradicijska arhitektura odabranih kordunskih lokaliteta Davora Kremenića, narodne nošnje Korduna Ivica Ivankovića, te popis emisija s etnološkom tematikom vezanih za Kordun Alekseja Gotthardi-Pavlovskog. Prilozi su osvrta na izložbe u hrvatskim etnografskim muzejima, te osvrta i prikazi knjiga.

(*lm*)

Na dobro nam Božić dojde.

Hrvatske tradicijske božićne pjesme (Croatian traditional Christmas songs).

Ur. Zorica Vitez. Institut za etnologiju i folkloristiku. Zagreb: Cantus 2002.

62 s. + CD

Uz znanstvena istraživanja i objavljivanje njihovih rezultata, Institut za etnologiju i folkloristiku bavi se i izdavanjem nosača zvuka s raznih područja tradicijske glazbe. Njihovi su sadržaji povezani s istraživačkim temama Instituta, a namijenjeni su primjeni u kulturi i naobrazbi te zanimanju najšire publike. *Hrvatska tradicijska glazba* na dva CD-a donosi 35 glazbenih brojeva najraznolikijeg glazbenog i tekstualnog sadržaja koje objedinjuje tema božićnoga razdoblja i pripadnost hrvatskoj tradicijskoj glazbi. Taj je reprezentativni izbor hrvatske

folklorne glazbe popraćen notnim zapisima, fotografijama i kraćom studijom. Izdanje je nagrađeno nagradom 'Josip Andreis' *Hrvatskoga društva skladatelja* kao najbolje muzikološko ostvarenje u 2000. godini.“

(lm)

Glazbena baština nacionalnih manjina u Hrvatskoj/Musical Heritage of National Minorities in Croatia.

Ur. Naila Ceribašić u suradnji s Vidom Bagurom, Kompaktna ploča s popratnom knjižicom. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku 2003. IEF 03/1, 16 s.

CD predstavlja glazbenu baštinu skupina i pojedinaca koji se samoidentificiraju kao pripadnici manjinskih nacionalnih zajednica i teže očuvanju svojih nacionalnih tradicija te su ujedno i dijelom mreže manjinskih organizacija u Hrvatskoj. Riječ je o slovačkoj, rusinskoj i ukrajinskoj, srpskoj, mađarskoj, češkoj, njemačkoj i austrijskoj, slovenskoj, talijanskoj, crnogorskoj, bošnjačkoj, albanskoj, romskoj, makedonskoj te židovskoj baštini. Redosljed predstavljanja počiva na ulančavanju srodnih primjera, dok odabir primjera slijedi i uvriježene predodžbe i posebnosti glazbenih izraza u određenoj zajednici.

(lm)

Karel Vetterl–Olga Hrabalová: Nápěvy lidových písní z Moravy a Slezska a jejich základní melodické typy. Sešit 1. studie (94 s.); Sešit 2. notové příklady (102 s.)

Brno: Etnologický ústav AV ČR 2003.

Snad každá generace etnomuzikologů a hudebních slavistů hledá kritérium pro třídění a klasifikaci lidových písní. A liší se, tak jak se liší folklor různých zemí; někde převládá prvek metrický, jinde melický. Na Moravě a ve Slezsku se jeví jako klíčová struktura metroritmická, která se po mnoha zkušenostech stala obecnějším východiskem analýzy a komparace lidové písně, neboť při určení struktury spojuje hlediska slova, rytmu i nápěvu. K. Vetterl v AV v Brně vybudoval pracoviště pro studium folkloru s vyhraněným programem; jeho nejbližší spolupracovnice O. Hrabalová na díle o nápěvech pracovala a po Vetterlově smrti ho dokončila. Stojí za ním desetiletí práce na katalogu a rozbory více jak 10.000 zápisů písní strofických. V prvním díle autoři

vysvětlují analytickou metodu, její základní principy; následují komentáře k jednotlivým typům nápěvů (jsou otištěny ve druhém díle). Přínosné je spojení strukturalismu s hledisky historickými: vydělení stěžejních nápěvných typů jako reprezentantů určitých skupin a otázky stáří některých nápěvů. Vetterlova analytická metoda umožňuje studium v mezinárodním měřítku; nabízí se např. pro komparaci koled a jiných obřadních písní.

(vf)

Ethnologia europae centralis 6.

Red. J. Langer. Brno: 2003. 132 s.

Časopis pro národopis střední Evropy, který vychází od r. 1992 ve dvouletých intervalech, si klade za cíl kontaktovat badání ve středoevropském okruhu. Doposud nejvíce se daří spolupráce se Slovenskem a Polskem. Šesté číslo připomíná odkaz profesora Václava Frolce, který periodikum založil, a sleduje inspirace jeho dílem. Osahuje např. stati Bohuslava Beneše o české a německé chase na jižní Moravě, a o zbojnických tradicích v Karpatech. Miroslav Sopoliga pojednává o dřevěných chrámech na východním Slovensku, Zmago Šitek píše o pouti ke svatému smrku ve vesnici Paka ve Slovinsku, Petr Slavkovský o tradiční agrární kultuře slovenských kolonistů na Dolnej zemi, Štefan Mruškovič o kultuře bydlení v oblasti moravsko-slovenské. V rubrice *Osobnosti* najdeme mj. bibliografie Josefa Vařeky, Jána Michálka, Štefana Mruškoviče a Jána Kantára. Obsáhlé jsou recenze o publikacích; zde je zastoupena produkce česká, slovenská, polská, maďarská, rumunská a německá. Redakce vítá příspěvky s tematikou interetnických vztahů ve střední Evropě.

(vf)

Katel Altman: Zlatá doba štamgastů

Brno: Host 2003. 230 s.

Populárně historická práce, určená odborníkům i široké veřejnosti. Autor analyzuje základní projevy kulturního jevu, nazvaného *štamgastenství*, který zasazuje do historie hostinských zařízení nejrůznějších typů od počátku 19. století do meziválečných let. Sleduje atmosféru těchto míst včetně společenského a sociálního složení hostů, způsoby jejich družné zábavy, nepsaná pravidla a pořádky, platné pro náhodné návštěvníky a stálé hosty. Všímá si oblíbených

pivnic, hospod, čajoven i kaváren významných osobností kulturního a společenského a politického života, bohémů i známých pražských figurek. Pospolitá soudržnost stabilních návštěvníků vedla ke vzniku kroužků, sdružení a stolových společností, blízké vztahy vznikaly i mezi hostinskými a jejich hosty. Práce poukazuje na jeden z hlavních rysů hostinských posezení – potřebu spontánního sdružování lidí blízkých věkem, společenským postavením či profesí, úrovní vzdělání, názory, zálibami nebo osobními sympatiemi. Je podložena množstvím bohatých literárních pramenů, jenž dokládají, že krčmenné tradice byly neodmyslitelnou částí kulturních dějin českých zemí.

(an)

Ethnologia Slovaca et Slavica, 30-31 (1998-1999).

Bratislava: Univerzita Komenského 2003.

Aktuálny ročník poprednej edície, ktorá vychádza ako zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave so zameraním na slavistické a komparatívne štúdium, je svojím spôsobom monotematický. Zostavovateľka Zuzana Profantová ho pripravila k 70. narodeninám dlhoročného pedagóga na FF UK v Bratislave – folkloristu prof. PhDr. Jána Michálka, DrSc. (bližšie pozri: Slavistická folkloristika, 2001, 1-2, s. 33).

Úvod publikácie tvoria príhovory zostavovateľky, vinše študentiek a absolventiek J. Michálka, príspevok editorky edície Magdalény Paríkovej o tematickom zameraní vedeckej a pedagogickej práce J. Michálka (príspevok je v nemeckom jazyku) a výberovú bibliografiu jubilanta.

Zborník obsahuje štúdie:

Zuzana *PROFANTOVÁ*: *Význam dejín vedy pre existenciu disciplíny*

Marta *ŠRÁMKOVÁ*: *Povídka ze života – opomíjený i zneužívaný žánr vyprávění*

Bohuslav *BENEŠ*: *Vzpomínkové vyprávění v podání politika a filozofa T. G. Masaryka*

Zora *VANOVIČOVÁ*: *Vývoj záujmu slovenskej folkloristiky o výskum humoristického rozprávania v druhej polovici 20. storočia*

Milan *LEŠČÁK*: *Andrej Melicherčík – osobnosť slovenskej etnológie*

Hana *HLÔŠKOVÁ*: *Andrej Kmeť v spomienkach – k vytváraniu obrazu kultúrneho hrdinu*

Zuzana *GALIOVÁ*: *Alois Kolisek – kňaz, politik a propagátor slovenskej kultúry*

Jolana *DARULOVÁ*: *Z odborného pôsobenia a osobného života Janka Francisci - Rimavského*

Viera GAŠPARÍKOVÁ: *Ku genéze Polívkovho Súpisu slovenských rozprávok*

Ján KOMOROVSKÝ: *Podnet „psychologického paralelizmu,, Alexandra N. Veselovského pre výskum ľudovej religiozity*

Katarína ŽEŇUCHOVÁ: *Ľudová interpretácia kresťanského kultu v prozaickom folklóre východného Slovenska*

Lubica DROPOVÁ: *K dejinám výskumu letákových piesní na Slovensku*

Mikuláš MUŠINKA: *Zvukové zápisy hudobného folklóru Ukrajincov východného Slovenska a Zakarpatskej Ukrajiny z rokov 1929 a 1935*

Mišo A. KOVÁČ: *K interpretácii Hry o svätej Dorote na Slovensku.*

Štúdie sú publikované v slovenskom jazyku s rozsiahlejšími resumé v angličtine a nemčine.

(hh)

Z. Profantová (ed.): Traditional Culture as a Part of the Cultural Heritage of Europe. The Presence and Perspectives of Folklore and Folkloristics.

Bratislava: Institute of the Ethnology of Slovak Academy of Sciences 2003. 140 s.

Publikačným výstupom z medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala v Bratislave v dňoch 23.-25. októbra 2002 v Bratislave je zborník príspevkov s rovnakým názvom, aký niesla konferencia. Na konferencii sa zúčastnili folkloristi z Čiech, Bulharska, Estónska, Maďarska, Nemecka, Nórska, Rakúska, Slovinska a z hostiteľského Slovenska (viď: Slavistická folkloristika, 2001, 1-2, s. 17-18).

Konferencia a zborník sú súčasťou grantového projektu, ktorý v rokoch 2001-2003 riešil nepočtený tím pod vedením Z. Profantovej na pôde Ústavu etnológie Slovenskej akadémie vied v Bratislave.

Zborník je ôsmym v edícii Etnologické štúdie, ktorá je od roku 1994 edičným radom Ústavu etnológie SAV v Bratislave.

V zborníku sú publikované príspevky:

Zuzana PROFANTOVÁ: *Traditional Culture as a Part of the Cultural Heritage of Europe. The Presence and Perspectives of Folklore and Folkloristics*

Vilmos VOIGT: *Present and the Future of the 1989 UNESCO Recommendation on the Safeguarding of Folklore (For Blessed Memory of Lauri Honko)*

Milan LEŠČÁK: *Neue Situation und alte offene Fragen der Folkloristik*

Ingo SCHNEIDER: *Folkloristics, Volkskunde, European Ethnology in Changing World. Some Remarks on Presence and Future of Our Disciplines*

Bohuslav BENEŠ: *Folkloristik zwischen der Semiotik und der Kulturanthropologie. Einige Bemerkungen zum Thema Volkserzähler – ein Akteur im Theater eines Schauspielers*

Hana HLÓŠKOVÁ: *Teaching Folkloristics at Universities in Slovakia*
 Radost IVANOVA: *Processes of Modernisation in the Folklore Tradition*
 Eva KREKOVIČOVÁ: *Folklore und Folklorismus – über einige methodologische Probleme*
 Juraj HAMAR: *Folklore on the Stage, in Politics and the Media*
 Ivan MURÍN: *On the Problem of Movement and Dance Analysis in Contemporary Fieldwork Records*
 Ondrej HEREC: *The Heritage of Folk Prose in the Modern Fantastic Fiction*
 Gabriela KILIÁNOVÁ: *Shifted Focuses? Thematic Studies of Oral Narratives in Contemporary Folkloristics*
 Dana BITTNEROVÁ: *Replication of Written Texts in Various Genres of Written Folklore*
 Zuzana GALIOVÁ: *Difficulties with the Genre Classification of „New Genres“: Contemporary Legends and Rumours in Slovak Folk Prose*
 Marija STANONIK: *The Relation of Verbal and Technical Forms of Communication*
 Zora VANOVIČOVÁ: *Privater Raum öffentlicher Angelegenheiten*
 Jana POSPÍŠILOVÁ: *Mündliche „Überlieferung und Kommunikation in der Kinderwelt Heute“*
 Ilona NAGY: *Folklore in Statu Nascendi – Hungarian Election 2002*
 Wigdis ESPELAND: *Folklore on Stage: Identity in Local, National and International Context*
 Helena TUŽINSKÁ: *Decoupled Cognition. Example of Mental Representations of Heaven and Hell.*
 Príspevky sú publikované v anglickom a nemeckom jazyku.

(hh)

Z. Profantová (ed. a ved. red.): Slavistická folkloristika na rázcestí.

Bratislava: Ústav etnológie SAV 2003. 116 s.

Pri príležitosti konania 13. medzinárodného zjazdu slavistov v Ľubľane Zuzana Profantová organizačne pripravila jeden z dvadsiatich tematických blokov s názvom *Folklór a folkloristika na prelome milénia*. V desiatom zborníku edičnej rady *Etnologické štúdie* organizátorka predstavuje príspevky slavistov z rôznych krajín, ktoré boli zároveň programovou náplňou tohto tematického bloku na 13. medzinárodnom zjazde slavistov v Ľubľane:

Zuzana PROFANTOVÁ: *Slavistická folkloristika na rázcestí.*

Jerzy *BARTMIŃSKI*: *Folklorystyka, etnonauka, etnolingvistyka – sytuacja w Polsce.*

Marija *STANONIK*: *Slavistična folkloristika.*

Evgenija *MICEVA*: *Tvori li se folklor?*

Anna *DIVIČANOVÁ* (Gyvicsán): *Súvislosti európske – stredoeurópskej a slavistickej folkloristiky (etnológie) z pohľadu výskumu kultúry slovan-ských a neslovanských menšín v Maďarsku.*

Susane *HOSE*: *Social Knowledge and Political Power: Sorbian Folklore and Folklore Studies.*

Dejan *AJDAČIĆ*: *Slavistična folkloristika na Internetu.*

Štúdie sú uverejnené v rozličných slovanských jazykoch a v anglickom jazyku.

(kž)

Jubileum sběratele Beneše Metoda Kuldy
(1820-1903)

V roce 2003 jsme si připomněli dvojí výročí sběratele a vydavatele lidové slovesnosti Beneše Metoda Kuldy. Uplynulo sto let od jeho smrti a sto padesát od chvíle, kdy začal v Rožnově pod Radhoštěm zapisovat pohádky, pověsti, obyčeje a pověry. Kulda se narodil 16. března 1820 v městečku Ivančice, po studii gymnázia v Jihlavě, filozofie a bohosloví v Brně byl roku 1845 vysvěcen na kněze. Po pěti letech nastoupil na místo duchovního správce do ochrannovy pro zanedbanou mládež v Brně. Zde se v padesátých letech 19. století podílel na činnosti tzv. Sušilovy družiny, společenství vlasteneckých kněží, které výrazně přispělo k rozvoji českého národního života na Moravě. Na podzim 1859 odešel do Čech, o jedenáct let později se stal sídelním kanovníkem vyšehradské kapituly v Praze a v tomto postavení 6. května 1903 zemřel. Počátek Kuldovy sběratelské aktivity souvisí vlastně s jeho zhoršeným zdravím – o prázdninách 1853 a 1854 pobýval na léčení v Rožnově. Zde se pustil na podnět F. Sušila do zaznamenávání lidové slovesnosti - své výsledky poměrně brzy publikoval, a to pohádky a pověsti (1854), obyčeje a pověry (německy 1856, česky 1870-71) a pojednání o svatebních zvycích (1858). Novodobou edicí Pohádky a pověsti z Rožnovska připravenou na základě tištěných i dochovaných rukopisných textů vydal O. Sirovátka (1963). Kulda chtěl za pomoci místních přispěvatelů shromáždit sérii lokálních sbírek z různých krajů a uspořádat tak co nejúplnější edici lidového vyprávění. V rámci původní koncepce však vyšly pouze pohádky J. S. Menšíka (1856), ostatní sběry u něj zůstaly ležet v rukopise až do počátku devadesátých let. Tehdy připravil do tisku záznamy J. Pleskáče (1892) a K. Orla (1894). Sběry J. Soukopa a V. Švédy publikoval postupně v Českém lidu Č. Zíbrt. O. Sirovátka a M. Šrámková provedli kritický výběr z materiálů Kuldových pokračovatelů (1983), které se ovšem nepřibližují bohatství a ceně rožnovské sbírky. Svou pracovní metodou (poměrně přesné zachycení lidového podání, citlivé literární zpracování) zůstal B. M. Kulda mezi sběrateli druhé poloviny 19. století na Moravě ojedinělý. Jeho pohádky a pověsti si dodnes nachází cestu k dětským čtenářům.

(az)

Viera Gašpariková

(15. 4. 1928)

Popredná slovenská folkloristka PhDr. Viera Gašpariková, DrSc. sa v plnom zdraví a pracovnom nasadení dožila významného životného jubilea. Univerzitné štúdium ukončila v roku 1952 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1950 - 1953 pôsobila ako pedagogička na FF UK, v rokoch 1954 - 1955 bola šéfredaktorkou časopisu *Výtvarný život*. Od roku 1956 až do odchodu do dôchodku v r. 1992 pracovala ako vedecká pracovníčka v Národopisnom ústave SAV (dnes Ústav etnológie SAV) v Bratislave. Zaoberá sa problematikou ľudovej prózy, vykonala desiatky terénnych výskumov, je autorkou viac ako 200 štúdií a odborných článkov, autorkou a spoluautorkou viac ako 25 knižných publikácií (*Zbojník Michal Vdovec v histórii a folklóre gemerského ľudu*, *Slovenská ľudová próza a jej súčasné vývinové tendencie*, *Slowakische Volksmärchen*, *Spievajúca lipka*, *Heroes or Bandits?*, *Povesti o zbojníkoch zo slovenských a poľských Tatier*, *Jánošík*, *Skarb v garncu*, *Etnografický atlas Slovenska*, *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska*, *Slovenské ľudové rozprávky I.-III.*, *Katalóg slovenskej ľudovej prózy I.-II.* ai.). S referátmi vystúpila na mnohých domácich i medzinárodných konferenciách a kongresoch. Je členkou International Society for Folk Narrative Research a viacerých medzinárodných vedeckých spoločností. Pravidelne prispieva do prestížnej edície *Enzyklopädie des Märchens* (Göttingen, Nemecko). Na poli slavistiky Viera Gašpariková pôsobí dlhé roky a v ostatných rokoch veľmi intenzívne referátmi na zjazdoch či ako podpredsedníčka Medzinárodnej komisie slovanského folklóru pri Medzinárodnom komitáte slavistov. S výdatnou podporou prof. Oldřicha Sirovátka, DrSc. v roku 1988 založila medzinárodný informačný bulletin *Slavistická folkloristika*, ktorý slúži medzinárodnej komunite slavisticky zameraných bádateľov ako informačné fórum v obdobiach medzi slavistickými kongresmi.

(hh)

Milada Kubová

(29. 12. 1923)

Milada Kubová, v rokoch 1960–1985 vedúca knižnice Ústavu etnológie SAV v Bratislave, sa dožila významného jubilea. Jej dôkladnosť a systematickosť v práci, ako aj vlastná iniciatíva a jazykové znalosti pri získavaní literatúry nielen

z okolitých slovanských štátov, ale aj v európskych a mimoerópskych rozmeroch, umožnili vybudovať počas týchto rokov viac ako dvanásťtisícový knižničný fond. Okrem odbornej knižničnej práce v spolupráci s Rudolfom Žatkom vydala *Vecný a menný register Slovenského národopisu* (roč. 10, 1953–1963) a samostatne *Register časopisu Slovenský národopis* (roč. 1-25, 1953–1977). Snáď najznámejšia je tá časť činnosti M. Kubovej, ktorú predstavuje retrospektívna *Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za roky 1960-1990* (Bratislava 1971, 1979, 1986, 1994). Ešte výraznejšie bolo jej pôsobenie pri informovaní o slovenskej odbornej produkcii v zahraničí. Od roku 1965 prispievala do *Internationale vonkskundliche bibliographie* (Bonn) a od roku 1978 do *Bibliography of Books and Articles of Modern Language and Literature* (New York). V súčasnosti je jubilantka na dôchodku a v dobrom zdraví sa stále zaujíma o chod jej vlastnej odbornej činnosti v Ústave etnológie SAV.

(vg)

Ján Doruľa
(31.08.1933)

V roku 2003 sa v plnom pracovnom nasadení dožíva 70 rokov významný slavista a vysokoškolský profesor Ján Doruľa, ktorý od roku 1995 stojí na čele slavistického pracoviska v Slovenskej akadémii vied, a tým aj na čele vedeckého diania v oblasti slavistických výskumov na Slovensku. Hoci program slavistických interdisciplinárnych a komplexných výskumov bol širokej vedeckej obci predstretý už v roku 1989 v časopise *Slavica Slovaca* (roč. 24, č. 3), teda o pár rokov skorej ako vzniklo toto koordinačné slavistické centrum v SAV, predsa už v roku 1993 sa pod vedením jubilanta podarilo v Bratislave zorganizovať nezabudnuteľný XI. medzinárodný zjazd slavistov. Práve Bratislava a Slovensko sa stalo jediným miestom, kde sa mohli v tom čase postretáť všetci predstavitelia slavistických výskumov zo všetkých kútov slovanského i neslovanského sveta. O pár rokov sme mohli aj na Slovensku práve zásluhou jubilanta privítať pracovisko, ktoré sa môže popýšiť tým, že je rovnocenným partnerom ostatným podobným slavistickým pracoviskám vo svete. Nielen Slavistickému ústavu J. Stanislava SAV ale aj Slovenskému komitétu slavistov sa pod vedením profesora Jána Doruľu darí úspešne rozvíjať slovenskú slavistiku i v medzinárodných kontextoch. Príkladom toho je aj folkloristický a etnologický výskum, na ktorom sa odborne i organizačne podieľajú niektorí pracovníci Slavistického ústavu J. Stanislava SAV. V neposlednom rade treba spomenúť aj fakt, že informačný bulletin *Slavistická folkloristika* môže naďalej vychádzať najmä vďaka podpore Slovenského komitétu slavistov, ktorého predsedom je náš jubilant.

Vedecké i vedecko-organizačné zanievanie jubilanta, no najmä schopnosti utužovať kolektív a nadchýňať mládež pre slavistické výskumy, zasluhuje si nielen obdiv a uznanie, ale najmä poďakovanie za to, že výskum na Slovensku nielen v oblasti slavistickej folkloristiky, ale najmä v oblasti jazykovednej slavistiky, literárnej slavistiky, histórie a výskumu kultúry dnes tvorí neoddeliteľnú súčasť vedecko-výskumného programu slavistiky na Slovensku. Tento moment by však nebolo možné naplniť, keby sa pod vedením jubilanta neutvárali kolektívy jeho nasledovníkov, žiakov a poslucháčov.

Vážený pán profesor, dovoľte nám aj touto malou kyticou vyjadriť uznanie Vašej práci a neúnavnému snaženiu v nekonečnom a dobrovoľnom zápase za poznáním a poznávaním.

(pž)

Zuzana Profantová

(25. 2. 1953)

Mgr. Zuzana Profantová, CSc., dôverná znalkyňa slovenského folklóru, sa narodila v Bratislave, vyštudovala etnografiu a folkloristiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Po krátkom pôsobení na mieste asistentky a zároveň tajomníčky katedry etnografie a folkloristiky sa natrvalo usadila na vedeckej pôde vo vtedajšom Národopisnom ústave SAV.

Počiatky svojej odbornej činnosti zasvätila pod vedením Márie Kosovej budovaniu paremiologického archívu a výskumu sémantiky a poetiky slovenských parémií. Prvá úspešná knižočka Zuzany Profantovej *Dúha vodu pije. Slovenské ľudové pranostiky (1986)*, ale aj dizertačná práca *Kultúrno-historické a súčasné spoločenské kontexty pranostik (1988)* sa tematicky viaže na oblasť paremiológie. Pripravila tiež vedecky komentované výbery paremiologického materiálu *Slovenské príslovia a porekadlá. I., II. Výber zo zbierky A. P. Zátareckého; Slovenské pranostiky (1997)*, či reprezentatívny zborník svojich štúdií v anglickej jazykovej mutácii *Little Fish are Sweet. Selected Writings on Proverbs (1997)*. Vedecký potenciál Zuzany Profantovej prekročil hranice paremiologickej špecializácie, venuje sa vždy aktuálnym problémom na poli slovenskej folkloristiky – dejinám folkloristiky, problémom literárneho folklorizmu a teóriám súčasnej folkloristiky. Zuzana Profantová participovala na vzniku *Etnografického atlasu Slovenska (1990)*, je autorkou desiatok hesiel v *Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska (1995)*, spoluautorkou *Bibliografie slovenskej idiomatiky, frazeológie a paremiológie (1992)*. Osobitne treba oceniť interdisciplinárne hľadisko vo vedeckom prístupe jublantky, ktorej odborné

schopnosti presahujú za hranice folkloristiky do oblastí blízkych literárnej vede, jazykovede, slavistike či histórii. Svedčí o tom veľké množstvo štúdií publikovaných v domácich i zahraničných zborníkoch a časopisoch, bohatá redaktorská a editorská činnosť jubilantky (*Gramatika národného mýtu a folklór (1998); Na prahu milénia. Folklór a folkloristika na Slovensku (2000)*).

Osobnosť Zuzany Profantovej sa spája aj s účinkovaním v Medzinárodnej komisii slovanského folklóru pri Medzinárodnom komitáte slavistov, kde od roku 2003 vykonáva funkciu podpredsedníčky. Svojimi koncepčnými úvahami o teóriách súčasnej folkloristiky, o postavení folklóru v postmodernej spoločnosti výrazne obohacuje prácu komisie, nastroľuje aktuálne problémy slavistickej folkloristiky v podmienkach tretieho tisícročia a snaží sa nachádzať nové netradičné riešenia.

(kž)

SLAVISTICKÁ FOLKLORISTIKA

2003 / 1-2

**Informačný bulletin Medzinárodnej komisie slovanského folklóru
pri Medzinárodnom komitáte slavistov**

Číslo vyšlo s finančným príspevkom

Slovenského komitátu slavistov pri MKS

Vydal: Slovenský komitát slavistov

Výkonná redaktorka: Mgr. Katarína Žeňuchová

Technický redaktor: Marek Ivančík

Tlač: Slavistický kabinet SAV, Panská 26, Bratislava

Náklad: 200 ks

Číslo neprešlo jazykovou úpravou